

കേരളത്തിലെ പ്രവാസിയുടെ നിലവാരം: ഒരു സാമൂഹിക മാനസികചിത്രം

Amnus Baby

Assistant Professor of Malayalam, Pavanatma College, Murickassery, Idukki, India.

Article information

Received: 6th May 2025

Volume: 1

Received in revised form: 12th May 2025

Issue: 2

Accepted: 5th July 2025

DOI: <https://doi.org/10.63090/MG/3108.0960.0011>

Available online: 25th July 2025

Abstract

This study on the socio-psychological status of the expatriate community from Kerala analyzes the social, cultural, and psychological conditions of Keralite migrants in the context of globalization. By integrating sociological theories of migration with psychological theories, the study examines various aspects such as the social status of migrants from Kerala, their psychological traits, the transformation of cultural identity, and changes in family relationships. It analyzes both the positive and negative impacts of migration and identifies the contributions and challenges of migrants in Kerala's socio-economic development. The study also provides policy recommendations aimed at improving the socio-psychological well-being of expatriate Keralites.

സാരാംശം

കേരളത്തിൽ നിന്നുള്ള പ്രവാസി സമൂഹത്തിന്റെ സാമൂഹിക-മാനസിക നിലവാരത്തെക്കുറിച്ചുള്ള ഈ പഠനം, ആഗോളവൽക്കരണത്തിന്റെ പശ്ചാത്തലത്തിൽ കേരളീയ പ്രവാസികളുടെ സാമൂഹിക-സാംസ്കാരിക-മാനസിക അവസ്ഥകളെ വിശകലനം ചെയ്യുന്നു. പ്രവാസത്തിന്റെ സാമൂഹിക സിദ്ധാന്തങ്ങളും മാനസികശാസ്ത്ര സിദ്ധാന്തങ്ങളും സംയോജിപ്പിച്ച് നടത്തിയ ഈ പഠനം, കേരളത്തിലെ പ്രവാസികളുടെ സാമൂഹിക പദവി, മാനസിക സ്വഭാവങ്ങൾ, സാംസ്കാരിക സ്വത്വത്തിന്റെ പരിവർത്തനം, കുടുംബബന്ധങ്ങളിലെ മാറ്റങ്ങൾ എന്നിവ പരിശോധിക്കുന്നു. പ്രവാസത്തിന്റെ പോസിറ്റീവ്, നെഗറ്റീവ് സ്വാധീനങ്ങൾ വിശകലനം ചെയ്യുകയും കേരളത്തിന്റെ സാമൂഹിക-സാമ്പത്തിക വികസനത്തിൽ പ്രവാസികളുടെ സംഭാവനകളും വെല്ലുവിളികളും തിരിച്ചറിയുകയും ചെയ്യുന്നു. ഈ പഠനം പ്രവാസി കേരളീയരുടെ സാമൂഹിക-മാനസിക നിലവാരം മെച്ചപ്പെടുത്തുന്നതിനുള്ള നയപരമായ നിർദ്ദേശങ്ങൾ നൽകുന്നു.

പ്രധാന വാക്കുകൾ:- പ്രവാസി, സാമൂഹിക മാനസികശാസ്ത്രം, കേരളം, സാംസ്കാരിക സ്വത്വം, പ്രവാസ സമൂഹം

ആമുഖം

കേരളത്തിൽ നിന്നുള്ള പ്രവാസം ഇരുപതാം നൂറ്റാണ്ടിന്റെ മധ്യം മുതൽ ഒരു സുപ്രധാന സാമൂഹിക പ്രതിഭാസമായി മാറിയിരിക്കുന്നു.¹ ലോകത്തിലെ വിവിധ രാജ്യങ്ങളിൽ അധിവസിക്കുന്ന ഏകദേശം 25 ലക്ഷം കേരളീയ പ്രവാസികൾ കേരളത്തിന്റെ സാമ്പത്തിക-സാമൂഹിക വികസനത്തിൽ നിർണ്ണായക പങ്ക്

വഹിക്കുന്നു.² എന്നാൽ പ്രവാസത്തിന്റെ സാമൂഹിക-മാനസിക മാനങ്ങളെക്കുറിച്ച് വിശദമായ പഠനങ്ങൾ പരിമിതമാണ്.

ഈ പഠനത്തിന്റെ പ്രധാന ഗവേഷണ ചോദ്യം: കേരളത്തിൽ നിന്നുള്ള പ്രവാസികളുടെ സാമൂഹിക-മാനസിക നിലവാരം എങ്ങനെയാണ്, അവരുടെ സാംസ്കാരിക സ്വത്വ രൂപീകരണത്തിലും കുടുംബ-സാമൂഹിക ബന്ധങ്ങളിലും പ്രവാസം എങ്ങനെ സ്വാധീനം ചെലുത്തുന്നു?

പ്രവാസത്തിന്റെ സാമൂഹിക-മാനസിക പ്രത്യാഘാതങ്ങൾ മനസ്സിലാക്കുന്നത് കേരളത്തിന്റെ വികസന നയങ്ങൾ രൂപീകരിക്കുന്നതിനും പ്രവാസി സമൂഹത്തിന്റെ ക്ഷേമം ഉറപ്പാക്കുന്നതിനും അത്യാവശ്യമാണ്.³ ഈ പഠനം സാമൂഹിക മാനസികശാസ്ത്ര സിദ്ധാന്തങ്ങളുടെ വെളിച്ചത്തിൽ കേരളീയ പ്രവാസികളുടെ അനുഭവങ്ങൾ വിശകലനം ചെയ്യുന്നു.

സൈദ്ധാന്തിക അടിത്തറ

പ്രവാസത്തിന്റെ സാമൂഹിക സിദ്ധാന്തങ്ങൾ

പ്രവാസത്തെക്കുറിച്ചുള്ള സാമൂഹിക ശാസ്ത്ര പഠനങ്ങൾ പ്രധാനമായും ട്രാൻസ്നാഷണൽ സിദ്ധാന്തങ്ങളിലും സാംസ്കാരിക സ്വത്വ സിദ്ധാന്തങ്ങളിലും അധിഷ്ഠിതമാണ്.⁴ ബൗർഡിയ്യവിന്റെ 'ഹബിറ്റസ്' ആശയവും ബെറി ആൻഡ് സാം നിർദ്ദേശിച്ച സാംസ്കാരിക സ്വാംശീകരണ മാതൃകയും ഈ പഠനത്തിന്റെ സൈദ്ധാന്തിക അടിത്തറയാണ്.⁵

ട്രാൻസ്നാഷണലിസം സിദ്ധാന്തം അനുസരിച്ച്, പ്രവാസികൾ ജന്മനാടും വാസസ്ഥലവും തമ്മിൽ നിരന്തര ബന്ധം പുലർത്തുന്നു.⁶ ഇത് അവരുടെ സാമൂഹിക-സാംസ്കാരിക സ്വത്വത്തിൽ സങ്കീർണ്ണമായ സ്വാധീനം ചെലുത്തുന്നു.

മാനസിക സ്വത്വ സിദ്ധാന്തങ്ങൾ

തജ്ഫെലിന്റെ സാമൂഹിക സ്വത്വ സിദ്ധാന്തവും (Social Identity Theory) ആക്കൾച്ചറേഷൻ സൂസ് സിദ്ധാന്തവും പ്രവാസികളുടെ മാനസിക അവസ്ഥ മനസ്സിലാക്കുന്നതിൽ സഹായകമാണ്.⁷ പ്രവാസത്തിന്റെ ഫലമായുണ്ടാകുന്ന സാംസ്കാരിക സംഘർഷവും മാനസിക സമ്മർദ്ദവും ഈ സിദ്ധാന്തങ്ങൾ വിശദീകരിക്കുന്നു.

കേരളത്തിന്റെ പ്രത്യേക സന്ദർഭം

കേരളത്തിലെ പ്രവാസം ഇന്ത്യയിലെ മറ്റ് സംസ്ഥാനങ്ങളിൽ നിന്ന് വ്യത്യസ്തമായ സവിശേഷതകൾ കാണിക്കുന്നു.⁸ ഉയർന്ന സാക്ഷരത, സാമൂഹിക ബോധം, മതനിരപേക്ഷത എന്നിവ കേരളീയ പ്രവാസികളുടെ സാമൂഹിക-മാനസിക പ്രൊഫൈലിനെ സ്വാധീനിക്കുന്നു.⁹

വിശകലനവും വാദഗതികളും

പ്രവാസികളുടെ സാമൂഹിക പദവിയും സ്വത്വവും

കേരളീയ പ്രവാസികളുടെ സാമൂഹിക പദവി വാസസ്ഥലത്തെ സാമൂഹിക-സാമ്പത്തിക സന്ദർഭങ്ങളെ ആശ്രയിച്ചിരിക്കുന്നു.¹⁰ ഗൾഫ് രാജ്യങ്ങളിലെ കേരളീയരും പാശ്ചാത്യ രാജ്യങ്ങളിലെ കേരളീയരും വ്യത്യസ്ത സാമൂഹിക അനുഭവങ്ങൾ നേരിടുന്നു.

- **ഗൾഫ് പ്രവാസികൾ:** താത്കാലിക പ്രവാസത്തിന്റെ സ്വഭാവം കാരണം, മിക്ക ഗൾഫ് പ്രവാസികളും കേരളത്തോട് ശക്തമായ സാംസ്കാരിക ബന്ധം നിലനിർത്തുന്നു.¹¹ എന്നാൽ അവർ വാസസ്ഥലത്ത് പൂർണ്ണമായ സാമൂഹിക സംയോജനം നേടാൻ കഴിയാത്ത അവസ്ഥയിലാണ്.
- **പാശ്ചാത്യ രാജ്യങ്ങളിലെ പ്രവാസികൾ:** ഇവർ കൂടുതൽ സാംസ്കാരിക സ്വാംശീകരണം അനുഭവിക്കുന്നുവെങ്കിലും, സാംസ്കാരിക സ്വത്വ സങ്കടവും നേരിടുന്നുണ്ട്.¹²

മാനസിക സ്വാസ്ഥ്യവും ക്ഷേമവും

പ്രവാസികളുടെ മാനസിക സ്വാസ്ഥ്യത്തെ സ്വാധീനിക്കുന്ന പ്രധാന ഘടകങ്ങൾ:

- **സാംസ്കാരിക വിപ്ലവം:** ജന്മനാടിന്റെ സാമൂഹിക-സാംസ്കാരിക പരിവേഷത്തിൽ നിന്നുള്ള വേർപാട് ഉത്കണ്ഠയും വിഷാദവും സൃഷ്ടിക്കുന്നു.¹³
- **കുടുംബ വേർപാട്:** പ്രത്യേകിച്ച് ഗൾഫ് പ്രവാസികൾക്കിടയിൽ കുടുംബത്തിൽ നിന്നുള്ള വേർപാട് ഗുരുതരമായ മാനസിക സമ്മർദ്ദം സൃഷ്ടിക്കുന്നു.¹⁴
- **സാമൂഹിക വിവേചനം:** പ്രത്യേകിച്ച് ഗൾഫ് രാജ്യങ്ങളിൽ കഫാല സമ്പ്രദായവും മറ്റ് നിയന്ത്രണങ്ങളും പ്രവാസികളുടെ മാനസിക ക്ഷേമത്തെ പ്രതികൂലമായി ബാധിക്കുന്നു.¹⁵

കുടുംബബന്ധങ്ങളിലെ പരിവർത്തനം

പ്രവാസം കേരളീയ കുടുംബ ഘടനയിൽ അടിസ്ഥാനപരമായ മാറ്റങ്ങൾ വരുത്തിയിട്ടുണ്ട്:

- **ലിംഗ പങ്കിൽ മാറ്റം:** പുരുഷ പ്രവാസത്തിന്റെ ഫലമായി സ്ത്രീകൾ കുടുംബത്തിന്റെ നേതൃത്വം ഏറ്റെടുക്കുന്നു.¹⁶ ഇത് പരമ്പരാഗത ലിംഗ വേഷങ്ങളിൽ വിപ്ലവകരമായ മാറ്റം സൃഷ്ടിക്കുന്നു.
- **കുട്ടികളുടെ വളർച്ച:** പിതൃ-മാതൃ വേർപാട് കുട്ടികളുടെ മാനസിക വികസനത്തെ സങ്കീർണ്ണമായി ബാധിക്കുന്നു.¹⁷
- **വൃദ്ധ പരിചരണം:** പ്രവാസത്തിന്റെ ഫലമായി വൃദ്ധ മാതാപിതാക്കളുടെ പരിചരണം ഒരു സാമൂഹിക പ്രശ്നമായി മാറിയിരിക്കുന്നു.¹⁸

സാമ്പത്തിക സ്വാധീനവും സാമൂഹിക മാറ്റവും

പ്രവാസ റെമിറ്റൻസ് കേരളത്തിന്റെ സാമ്പത്തിക ഘടനയിൽ അടിസ്ഥാനപരമായ മാറ്റങ്ങൾ വരുത്തിയിട്ടുണ്ട്:

- **ഉപഭോഗ സംസ്കാരം:** പ്രവാസ വരുമാനം കേരളത്തിൽ ഉപഭോഗ മുതലാളിത്ത സംസ്കാരം വളർത്തിയിട്ടുണ്ട്.¹⁹
- **വിദ്യാഭ്യാസ മേഖലയിൽ മാറ്റം:** പ്രവാസ കുടുംബങ്ങൾ കുട്ടികളുടെ വിദ്യാഭ്യാസത്തിൽ കൂടുതൽ നിക്ഷേപം നടത്തുന്നു.²⁰
- **ദാരിദ്ര്യ നിർമ്മാർജ്ജനം:** പ്രവാസം കേരളത്തിലെ ദാരിദ്ര്യ നിർമ്മാർജ്ജനത്തിൽ നിർണ്ണായക പങ്ക് വഹിച്ചിട്ടുണ്ട്.²¹

വിമർശനാത്മക വിലയിരുത്തൽ

പ്രവാസത്തിന്റെ പോസിറ്റീവ് സ്വാധീനങ്ങൾ

- **സാമ്പത്തിക ക്ഷേമം:** പ്രവാസ വരുമാനം കേരളീയ കുടുംബങ്ങളുടെ ജീവിത നിലവാരം ഗണ്യമായി മെച്ചപ്പെടുത്തിയിട്ടുണ്ട്.²²
- **സാമൂഹിക ചലനശീലത:** പ്രവാസം താഴ്ന്ന സാമൂഹിക വിഭാഗങ്ങൾക്ക് സാമൂഹിക ചലനശീലതയുടെ അവസരങ്ങൾ നൽകിയിട്ടുണ്ട്.²³
- **സ്ത്രീ ശാക്തീകരണം:** പുരുഷ പ്രവാസത്തിന്റെ ഫലമായി സ്ത്രീകൾ സാമ്പത്തിക-സാമൂഹിക മേഖലകളിൽ കൂടുതൽ സജീവമായിട്ടുണ്ട്.²⁴

പ്രവാസത്തിന്റെ നെഗറ്റീവ് പ്രത്യാഘാതങ്ങൾ

- **സാമൂഹിക വിഘടനം:** പ്രവാസം കേരളീയ സമൂഹത്തിൽ സാമൂഹിക വിഘടനത്തിനും സാമൂഹിക ബന്ധങ്ങളുടെ ക്ഷയത്തിനും കാരണമായിട്ടുണ്ട്.²⁵
- **സാംസ്കാരിക നിർജ്ജീവത:** പ്രവാസത്തിന്റെ ഫലമായി പരമ്പരാഗത കലാരൂപങ്ങളും സാംസ്കാരിക പ്രവർത്തനങ്ങളും ക്ഷയിച്ചുകൊണ്ടിരിക്കുന്നു.²⁶
- **മാനസിക സ്വാസ്ഥ്യ പ്രശ്നങ്ങൾ:** വിവിധ പഠനങ്ങൾ പ്രവാസികളിൽ വിഷാദം, ഉത്കണ്ഠ, മദ്യാസക്തി എന്നിവയുടെ ഉയർന്ന നിരക്ക് റിപ്പോർട്ട് ചെയ്യുന്നു.²⁷

സൈദ്ധാന്തിക പരിമിതികൾ

നിലവിലുള്ള സൈദ്ധാന്തിക ചട്ടക്കൂടുകൾ കേരളത്തിന്റെ സവിശേഷമായ സാമൂഹിക-സാംസ്കാരിക സന്ദർഭം പൂർണ്ണമായി ഉൾക്കൊള്ളുന്നില്ല. പ്രത്യേകിച്ച് മാതൃവാംശ സമ്പ്രദായവും മാർക്സിസ്റ്റ് ചിന്താഗതിയും കേരളീയ പ്രവാസികളുടെ അനുഭവങ്ങളെ വ്യത്യസ്തമാക്കുന്നു.²⁸

പ്രത്യാഘാതങ്ങൾ

നയപരമായ പ്രത്യാഘാതങ്ങൾ

- *പ്രവാസി ക്ഷേമ നയങ്ങൾ:* പ്രവാസികളുടെ മാനസിക സ്വാസ്ഥ്യവും സാമൂഹിക ക്ഷേമവും ഉറപ്പാക്കുന്ന നയങ്ങൾ ആവശ്യമാണ്.²⁹
- *കുടുംബ പിന്തുണ സംവിധാനങ്ങൾ:* പ്രവാസികളുടെ കുടുംബങ്ങൾക്ക് മാനസിക പിന്തുണയും കൗൺസലിംഗും നൽകുന്ന സംവിധാനങ്ങൾ വികസിപ്പിക്കേണ്ടതുണ്ട്.³⁰
- *സാംസ്കാരിക സംരക്ഷണം:* പ്രവാസത്തിന്റെ ഫലമായുണ്ടാകുന്ന സാംസ്കാരിക നഷ്ടം തടയുന്നതിനുള്ള പരിപാടികൾ ആവശ്യമാണ്.³¹

സാമൂഹിക പ്രത്യാഘാതങ്ങൾ

- *സാമൂഹിക ഐക്യദാർഢ്യം:* പ്രവാസ സമൂഹവും നാട്ടിലുള്ളവരും തമ്മിലുള്ള ബന്ധം ശക്തിപ്പെടുത്തുന്നതിനുള്ള പരിപാടികൾ ആവശ്യമാണ്.³²
- *തലമുറകളെ ബന്ധിപ്പിക്കൽ:* പ്രവാസി കുടുംബങ്ങളിലെ തലമുറാന്തര വിടവ് കുറയ്ക്കുന്നതിനുള്ള സാമൂഹിക ഇടപെടലുകൾ ആവശ്യമാണ്.³³

ഗവേഷണപരമായ പ്രത്യാഘാതങ്ങൾ

കേരളീയ പ്രവാസികളുടെ സാമൂഹിക-മാനസിക അനുഭവങ്ങളെക്കുറിച്ച് കൂടുതൽ ദീർഘകാല പഠനങ്ങൾ ആവശ്യമാണ്. പ്രത്യേകിച്ച് വിവിധ തലമുറകളിലെ പ്രവാസികളുടെ അനുഭവങ്ങൾ താരതമ്യപ്പെടുത്തുന്ന പഠനങ്ങൾ സാമൂഹിക ശാസ്ത്രത്തിന് സംഭാവന നൽകും.³⁴

ഉപസംഹാരം

കേരളത്തിൽ നിന്നുള്ള പ്രവാസം ഒരു സങ്കീർണ്ണമായ സാമൂഹിക-മാനസിക പ്രതിഭാസമാണ്. ഈ പഠനം വ്യക്തമാക്കുന്നത് പ്രവാസത്തിന്റെ സാമ്പത്തിക നേട്ടങ്ങൾക്കൊപ്പം ഗുരുതരമായ സാമൂഹിക-മാനസിക വെല്ലുവിളികളും നിലനിൽക്കുന്നു എന്നാണ്. പ്രവാസികളുടെ സാംസ്കാരിക സ്വത്വ സംഘർഷം, കുടുംബ വേർപാട്, മാനസിക സമ്മർദ്ദം എന്നിവ പ്രധാന പ്രശ്നങ്ങളാണ്.

അതേസമയം, പ്രവാസം കേരളത്തിന്റെ സാമൂഹിക-സാമ്പത്തിക പരിവർത്തനത്തിൽ അപരിഹാര്യമായ പങ്ക് വഹിച്ചിട്ടുണ്ട്. സ്ത്രീ ശാക്തീകരണം, സാമൂഹിക ചലനശീലത, ദാരിദ്ര്യ നിർമ്മാർജ്ജനം എന്നിവയിൽ പ്രവാസത്തിന്റെ പോസിറ്റീവ് സംഭാവനകൾ അനിഷേധ്യമാണ്.

ഭാവിയിൽ, പ്രവാസത്തിന്റെ നെഗറ്റീവ് പ്രത്യാഘാതങ്ങൾ കുറയ്ക്കുകയും പോസിറ്റീവ് സ്വാധീനങ്ങൾ വർദ്ധിപ്പിക്കുകയും ചെയ്യുന്ന സമഗ്രമായ നയങ്ങളും പരിപാടികളും ആവശ്യമാണ്. പ്രവാസികളുടെ മാനസിക സ്വാസ്ഥ്യം, സാമൂഹിക ക്ഷേമം, സാംസ്കാരിക സ്വത്വ സംരക്ഷണം എന്നിവയ്ക്ക് മുൻഗണന നൽകുന്ന സമീപനം സ്വീകരിക്കേണ്ടതുണ്ട്.

ഈ പഠനം കേരളത്തിലെ പ്രവാസ ഗവേഷണ മേഖലയിൽ സാമൂഹിക-മാനസിക മാനം ഉൾപ്പെടുത്തുന്നതിന്റെ പ്രാധാന്യം വ്യക്തമാക്കുന്നു. ഭാവി ഗവേഷണങ്ങൾ ഈ മേഖലയിൽ കൂടുതൽ ആഴത്തിലുള്ള പഠനങ്ങൾ നടത്തുകയും പ്രായോഗിക പരിഹാരങ്ങൾ നിർദ്ദേശിക്കുകയും വേണം.

റഫറൻസുകൾ

1. കമാർ, സി. രാജ്. *കേരളത്തിലെ പ്രവാസം: ചരിത്രവും രാഷ്ട്രീയവും*. തിരുവനന്തപുരം: കേരള സർവകലാശാല പ്രസ്, 2018.
2. ഗവർണ്മെന്റ് ഓഫ് കേരള. *എക്കണോമിക് റിവ്യൂ 2023*. തിരുവനന്തപുരം: സ്റ്റേറ്റ് പ്ലാനിംഗ് ബോർഡ്, 2024.
3. നായർ, പി. ആർ. ഗോപിനാഥൻ. "Migration and Social Change in Kerala: A Sociological Analysis." *Journal of Kerala Studies* 45, no. 2 (2020): 78-95.
4. Vertovec, Steven. *Transnationalism*. London: Routledge, 2009.
5. Berry, John W., and David L. Sam. "Acculturation and Adaptation." In *Handbook of Cross-Cultural Psychology*, edited by John W. Berry, 291-326. Boston: Allyn & Bacon, 1997.

6. Basch, Linda, Nina Glick Schiller, and Cristina Szanton Blanc. *Nations Unbound: Transnational Projects, Postcolonial Predicaments, and Deterritorialized Nation-States*. New York: Gordon and Breach, 1994.
7. Tajfel, Henri. *Human Groups and Social Categories*. Cambridge: Cambridge University Press, 1981.
8. ഉണ്ണികൃഷ്ണൻ, പി. കെ. *കേരളത്തിലെ പ്രവാസവും സാമൂഹിക മാറ്റവും*. കോഴിക്കോട്: മാതൃഭൂമി ബുക്സ്, 2019.
9. സച്ചിൻ, രാജീവ്. "Cultural Identity and Migration: The Kerala Experience." *Economic and Political Weekly* 55, no. 12 (2020): 45-52.
10. പിള്ള, എസ്. ഇരവതം. "Gulf Migration and Social Status in Kerala." *Indian Journal of Labour Economics* 62, no. 4 (2019): 587-603.
11. രാജൻ, എസ്. ഇരവതം. "Temporary Migration and Development: The Gulf Experience of Kerala." *Migration and Development* 8, no. 3 (2019): 274-290.
12. മേനോൻ, ദിലീപ്. "Western Migration and Cultural Adaptation: A Study of Keralites in Europe." *Diaspora Studies* 12, no. 1 (2021): 23-41.
13. ചന്ദ്രൻ, ബി. എ. "Psychological Impact of Migration on Kerala Families." *Indian Journal of Psychology* 95, no. 2 (2020): 156-172.
14. കുട്ടി, ആർ. രമേശ്. "Family Separation and Mental Health: A Study of Gulf Migrants from Kerala." *Journal of Family Issues* 42, no. 8 (2021): 1789-1807.
15. തോമസ്, കെ. സി. "Kafala System and Migrant Worker Rights: The Kerala Experience." *International Migration* 58, no. 3 (2020): 134-149.
16. ഗോപി, മീർ. "Women's Empowerment and Male Migration in Kerala." *Gender & Development* 28, no. 2 (2020): 321-338.
17. പ്രിയ, സുജാത. "Impact of Parental Migration on Children's Development in Kerala." *Child Development Perspectives* 14, no. 4 (2020): 201-208.
18. നായർ, രാധിക. "Elderly Care in Migrant Families: The Kerala Dilemma." *Ageing International* 46, no. 1 (2021): 67-84.
19. വർമ്മ, പി. കെ. രവീന്ദ്രൻ. "Remittances and Consumer Culture in Kerala." *Economic Studies* 34, no. 3 (2020): 45-62.
20. മോഹൻ, സുരേഷ്. "Migration and Educational Investment in Kerala." *Educational Research* 62, no. 2 (2021): 178-195.
21. കൃഷ്ണൻ, ടി. എൻ. "Migration and Poverty Reduction in Kerala: An Empirical Analysis." *Development Studies* 56, no. 8 (2020): 1456-1473.
22. രാജ്, പി. പ്രേം. "Economic Well-being and Migration: The Kerala Model." *Journal of Development Economics* 148 (2021): 102-118.
23. സുനിൽ, കെ. രാമൻ. "Social Mobility through Migration: A Kerala Perspective." *Social Change* 50, no. 2 (2020): 234-251.
24. ലേഖ, ആർ. "Women's Economic Participation and Male Migration in Kerala." *Women's Studies International Forum* 85 (2021): 102-115.
25. ബാലൻ, കെ. എൻ. "Social Fragmentation and Migration in Kerala." *Sociological Bulletin* 69, no. 2 (2020): 189-205.
26. പദ്മനാഭൻ, ജി. "Cultural Decline and Migration: The Kerala Experience." *Cultural Studies* 34, no. 4 (2020): 567-585.
27. മുരളീധരൻ, വി. "Mental Health Issues among Kerala Migrants: A Clinical Study." *Indian Journal of Psychiatry* 62, no. 4 (2020): 389-397.
28. രാമൻ, നീല. "Matrilineal System and Migration: Unique Aspects of Kerala." *Journal of Comparative Family Studies* 51, no. 2 (2020): 145-162.
29. പ്രസാദ്, ആർ. "Policy Framework for Migrant Welfare: The Kerala Model." *Policy Studies* 41, no. 3 (2020): 278-295.
30. സുനിത, കെ. "Family Support Systems for Migrants: A Kerala Study." *Journal of Social Work Practice* 34, no. 2 (2020): 167-183.
31. രവീന്ദ്രൻ, ബി. "Cultural Preservation in the Context of Migration." *Heritage Studies* 26, no. 4 (2020): 345-362.

32. അജയൻ, പി. "Social Solidarity and Migration Communities." *Community Development Journal* 55, no. 2 (2020): 234-251.
33. മായാ, എസ്. "Intergenerational Relationships in Migrant Families." *Family Relations* 69, no. 3 (2020): 567-584.
34. ശശീന്ദ്രൻ, കെ. "Future Research Directions in Kerala Migration Studies." *Migration Studies* 8, no. 4 (2020): 445-463.